
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η Επιστήμη της Κοινωνιολογίας

1. Ορισμός και αντικείμενο της Κοινωνιολογίας

1.1. Κοινωνιολογία και κοινωνία

Ερωτήσεις του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο.

	Σωστό	Λάθος
α) Η ανθρώπινη κοινωνία εξελίσσεται και γίνεται όλο και πιο απλή.	☐	☐
β) Η κοινωνία αλλάζει καθώς αλλάζουν οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και οι ίδιοι οι άνθρωποι.	☐	☐
γ) Ο άνθρωπος υπάρχει ξεχωριστά από την κοινωνία στην οποία ανήκει.	☐	☐
δ) Την Κοινωνιολογία ενδιαφέρουν τα στοιχεία που συγκροτούν και καθορίζουν τη δημιουργία, τη μορφή και την εξέλιξη κάθε ανθρώπινης κοινωνίας.	☐	☐
ε) Κοινωνιολογία είναι η επιστήμη που ενδιαφέρεται γενικά για τη μελέτη των κοινωνικών φαινομένων.	☐	☐

Ερώτηση σύντομης απάντησης

Να δώσετε τον ορισμό της Κοινωνιολογίας.

Ερώτηση ανάπτυξης

Να προσδιορίσετε το αντικείμενο έρευνας και μελέτης της Κοινωνιολογίας.

1.2. Κλάδοι της Κοινωνιολογίας

Ερωτήσεις του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο.

	Σωστό	Λάθος
α) Η κοινωνιολογία είναι μια σχετικά νέα επιστήμη.	☐	☐
β) Ο όγκος των εργασιών των κοινωνιολόγων είναι πολύ μικρός.	☐	☐
γ) Κοινό στοιχείο όλων των κλάδων της κοινωνιολογίας είναι ότι τους ενδιαφέρει το πώς η κοινωνία σαν σύνολο διαμορφώνει τις ανθρώπινες ανάγκες και δραστηριότητες.	☐	☐
δ) Για τον κάθε κοινωνιολόγο είναι αρκετή η ενημέρωση μόνο για την εξέλιξη των άλλων κλάδων της επιστήμης του.	☐	☐

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να παρουσιάσετε τους λόγους για τους οποίους η Κοινωνιολογία αναγκάζεται να χωρίζεται σε όλο και περισσότερους κλάδους.
2. Να αναφέρετε τους λόγους για τους οποίους οι Κοινωνιολόγοι αναγκάζονται να εξειδικεύονται όλο και περισσότερο.
3. Να προσδιορίσετε με συντομία το αντικείμενο μελέτης των παρακάτω κλάδων της Κοινωνιολογίας:
 - α) Αστική Κοινωνιολογία
 - β) Κοινωνιολογία της ανάπτυξης
 - γ) Κοινωνιολογία της οικογένειας
4. Να αναφέρετε το κοινό στοιχείο όλων των κλάδων της Κοινωνιολογίας καθώς και όλων των Κοινωνιολόγων, σε όποιο κλάδο και αν ειδικεύονται.

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Να παρουσιάσετε την κοινή βάση από όπου ξεκινούν την ανάλυσή τους οι εξειδικευμένοι Κοινωνιολόγοι καθώς και σχετικό παράδειγμα για να στηρίξετε την παρουσίασή σας.
2. Να παρουσιάσετε του λόγους που καθιστούν αναγκαία την παρουσία Κοινωνιολόγων σε διεπιστημονικές ομάδες εκτεταμένων ερευνών των οποίων τα συμπεράσματα θα χρησιμοποιηθούν για τη διατύπωση ή τη βελτίωση προτάσεων που αφορούν σημαντικούς τομείς της ανθρώπινης ζωής.
3. Να εξηγήσετε γιατί «ο κάθε κοινωνιολόγος, σε όποιον κλάδο και αν έχει ειδικευτεί, πρέπει εκτός από την ενημέρωσή του για την εξέλιξη των άλλων κλάδων της επιστήμης του, να ενημερώνεται και για τις γενικές εξελίξεις των άλλων επιστημών.»

2. Η σχέση της Κοινωνιολογίας με τις άλλες επιστήμες και τις τέχνες

2.1. Άλλες επιστήμες και Κοινωνιολογία

Ερωτήσεις του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο.

	Σωστό	Λάθος
α) Ο άνθρωπος και η κοινωνία του αποτελούν το αντικείμενο μελέτης όλων των Κοινωνικών Επιστημών.	☐	☐
β) Όλες οι κοινωνικές επιστήμες εστιάζουν το ενδιαφέρον και τη μελέτη τους στις ίδιες εκφάνσεις της ανθρώπινης και κοινωνικής ζωής.	☐	☐
γ) Η σύγκριση του αντικειμένου μελέτης των άλλων επιστημών με αυτό της Κοινωνιολογίας, δεν εμπεριέχει επιστημολογικούς κινδύνους.	☐	☐
δ) Η Κοινωνική Ανθρωπολογία αναπτύχθηκε σχεδόν παράλληλα με την Κοινωνιολογία.	☐	☐

- ε) Η χρήση των Μαθηματικών με τη μορφή στατιστικών πινάκων και γραφικών παραστάσεων από την Κοινωνιολογία, είναι η πιο συνηθισμένη και η ευρύτερα γνωστή μορφή συνεργασίας των δύο επιστημών.

Ερώτηση πολλαπλής επιλογής

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση, τοποθετώντας σε κύκλο το γράμμα της αρίθμησης της.

1. Μεταξύ της Κοινωνιολογίας και των Επιστημών του Ανθρώπου:
 - α) υπάρχει σχέση συνεργασίας
 - β) υπάρχει σχέση αλληλοτροφοδότησης
 - γ) υπάρχει το α και β
 - δ) δεν υπάρχει καμιά σχέση

Ερώτηση σύντομης απάντησης

Να εξηγήσετε γιατί ο συγγραφέας, ενώ υποστηρίζει ότι η σύγκριση του αντικείμενου της μελέτης των άλλων επιστημών με αυτό της Κοινωνιολογίας εμπεριέχει επιστημολογικούς κινδύνους, επιχειρεί τη σύγκριση.

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Να εντοπίσετε τα κοινά και τα διαφορετικά στοιχεία που οριοθετούν τη σχέση Φιλοσοφίας και Κοινωνιολογίας.
2. Να οριοθετήσετε τη σχέση Ιστορίας και Κοινωνιολογίας.
3. Να εντοπίσετε τα κοινά και τα διαφορετικά στοιχεία που οριοθετούν τη σχέση Οικονομίας και Κοινωνιολογίας.
4. Να προσδιορίσετε τη σχέση Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Κοινωνιολογίας.
5. Να προσδιορίσετε το αντικείμενο έρευνας και μελέτης της Κοινωνικής Ψυχολογίας.
6. Να αναφέρετε τις μορφές συνεργασίας των επιστημών των Μαθηματικών και της Κοινωνιολογίας.
7. Να δείξετε τη σχέση Βιολογίας και Κοινωνιολογίας.

2.2. Τέχνες και Κοινωνιολογία

Ερωτήσεις του τύπου «σωστό – λάθος» και ανάπτυξης

A. Να χαρακτηρίσετε την πρόταση ως Σωστή ή Λανθασμένη, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο.

Κοινωνιολογία και τέχνες αλληλεπιδρούν.

Σωστό Λάθος

B. Να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

Ερώτηση σύντομης απάντησης

Να προσδιορίσετε το αντικείμενο έρευνας και μελέτης της Κοινωνιολογίας της Τέχνης.

Ερώτηση ανάπτυξης

Να προσδιορίσετε τους λόγους για τους οποίους η Κοινωνιολογία ενδιαφέρεται για τις Τέχνες.

3. Χρησιμότητα της Κοινωνιολογίας

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να προσδιορίσετε τη χρησιμότητα που έχει η Κοινωνιολογία για τον κάθε άνθρωπο.
2. Να προσδιορίσετε τι μπορεί να προσφέρει ο Κοινωνιολόγος στους τομείς όπου εργάζεται ή μπορεί να εργαστεί.

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. «Η Κοινωνιολογία δημιουργήθηκε ως απάντηση στις αναζητήσεις του ανθρώπου για καλύτερες και πιο δίκαιες κοινωνικές συνθήκες ύπαρξης και εξακολουθεί ακόμη να λειτουργεί έτσι σε μεγάλο βαθμό.»
 - Να εξηγήσετε τον τρόπο με τον οποίο οι Κοινωνιολόγοι συμβάλλουν στην επίτευξη του παραπάνω στόχου καθιστώντας την Κοινωνιολογία

ωφέλιμη για τους πολλούς και χρήσιμη για την πλειοψηφία των μελών ενός κοινωνικού συνόλου.

2. Να αναφέρετε τη βοήθεια που προσφέρει η Κοινωνιολογία και ο κοινωνιολογικός τρόπος προσέγγισης στους άλλους επιστήμονες.
3. Να προσδιορίσετε τη βοήθεια που μπορεί να προσφέρουν οι απλές γνώσεις Κοινωνιολογίας σε κάθε άνθρωπο.
4. «Όσο η απομόνωση, ο ατομισμός και η αίσθηση μοναξιάς εντείνονται, τόσο εντονότερο προβάλλει το χρέος του Κοινωνιολόγου να βοηθήσει, όσο μπορεί, έτσι ώστε να ενισχυθεί η συναίσθηση της συλλογικότητας, να τονωθεί η αίσθηση της ανάγκης για συνεργασία, αλληλοκατανόηση και αλληλοβοήθεια, με σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών ύπαρξης όλων των ανθρώπων.»
 - Να εξηγήσετε τον τρόπο με τον οποίο ο Κοινωνιολόγος ανταποκρίνεται στο χρέος του απέναντι στον πολίτη.

Εργασίες για το σπίτι

1. Να αναφέρετε τις ειδικότητες επιστημόνων που κρίνετε ως απαραίτητους για τη συγκρότηση διεπιστημονικής ομάδας που θα έχει σκοπό να ερευνήσει γενικά το εκπαιδευτικό σύστημα και να προτείνει μέτρα για τη βελτίωσή του, αναφέροντας τους λόγους που καθιστούν αναγκαία την συγκρότηση της ομάδας αυτής.
2. Να αναφέρετε τις ειδικότητες επιστημόνων που κρίνετε ως απαραίτητους για τη συγκρότηση διεπιστημονικής ομάδας που θα έχει σκοπό να ερευνήσει γενικά την ποιότητα και την ποσότητα των κοινοχρήστων χώρων που προσφέρεται για χρήση στο σύνολο του πληθυσμού της περιοχής σας και να προτείνει μέτρα για τη βελτίωσή του, αναφέροντας τους λόγους που καθιστούν αναγκαία την συγκρότηση της ομάδας

Εργασία για το σπίτι

Πηγή

«Η συμβολή της κοινωνιολογίας δεν είναι μόνο χρηστική. Είναι πολύ ευρύτερη. Αναζητώντας πίσω από την ποικιλία των φαινομένων κάποια σταθερότητα βασικών μορφών και σχέσεων η κοινωνιολογία επιτρέπει στον άνθρωπο να συνειδητοποιήσει τη σχετικότητα της συγκεκριμένης κοινωνικής πραγματικότητας που τον περιβάλλει και να αποβάλλει την εθνοκεντρικότητά του, την τάση να κρίνει δηλαδή τον κόσμο ολόκληρο με γνώμονα τη δική του εμπειρία. Η λειτουργία αυτή δεν είναι μόνο γνωστική. Έχει και ένα απελευθερωτικό αποτέλεσμα. Κάνει τον άνθρωπο ικανό να συνειδητοποιήσει το γεγονός ότι η κοινωνική πραγματικότητα δεν είναι τα δεσμά του. Θέτει κάποια όρια και περιορισμούς στις δυνατότητές του. Αλλά τα όρια αυτά και οι περιορισμοί δεν είναι αμετάθετα. Η ανθρώπινη εμπειρία τέτοια που φανερώνεται μέσα από την ποικιλομορφία των κοινωνικών φαινομένων, δείχνει πως υπάρχουν πολλοί τρόποι υπέρβασης και μετάθεσης των ορίων και των περιορισμών αυτών. Δίνει ακόμα και ιδέες για την αναζήτηση νέων λύσεων στα προβλήματα που αντιμετωπίζει.

Με την αναζήτηση αιτίων και τη σύγκριση εμπειριών η κοινωνιολογία επιτρέπει στον άνθρωπο να προβλέψει πιθανές συνέπειες και να προσπαθήσει έτσι αφενός να προλάβει ανεπιθύμητες καταστάσεις και αφετέρου να επιδιώξει την παραγωγή συνθηκών που είναι επιθυμητές. Δεν πετυχαίνει πάντοτε σ' αυτό ο άνθρωπος. Αλλά και από την αποτυχία του αντλεί διδάγματα και προσανατολίζει τη μελλοντική του δράση. Αυξάνει έτσι η κοινωνιολογία την αυτοπεποίθηση του ανθρώπου και την αίσθηση της ελευθερίας του απέναντι στα πράγματα και στις καταστάσεις.

Η κοινωνιολογία βοηθάει με τον τρόπο αυτό τον άνθρωπο να γνωρίσει καλύτερα τον εαυτό του και τον κόσμο του. Να δει ότι είναι δημιουργήμα της κοινωνίας όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε, και ότι ταυτόχρονα είναι ο ίδιος δημιουργός της κοινωνίας όπου ζει. Ότι μόνος του, χωρίς "τους άλλους". δεν μπορεί να έχει καν συνείδηση της δικής του ατομικότητας και της ιδιαίτερης υπόστασής του, της

προσωπικότητάς του. Ότι οι συνθήκες που τον περιβάλλουν δεν είναι δημιούργημα κάποιας φυσικής τάξης των πραγμάτων, αλλά των σχέσεων που ο ίδιος διαμόρφωσε. Ότι η κοινωνική του ζωή είναι ένα δυναμικό σύμπλεγμα διαρθρωμένων σχέσεων που αποδιαρθρώνονται και αναδιαρθρώνονται συνεχώς από τον ίδιο. Ότι γι' αυτόν ακριβώς το λόγο η κοινωνία είναι ένα πεδίο αέναης δημιουργίας και ότι η δημιουργία, όταν είναι συνειδητή, είναι μια πράξη ελευθερίας. Δεν θα ήταν έτσι υπερβολή να πούμε ότι η κοινωνιολογία είναι μια επιστήμη ελευθερίας.»

*Δ. Γ. Τσαούση, Η κοινωνία του ανθρώπου,
εκδόσεις Gutenberg, σελ. 70-71, Αθήνα 1987*

Αφού διαβάσετε το παραπάνω κείμενο, την εισαγωγή του βιβλίου σας και με βάση την εμπειρία σας από τη διδασκαλία του μαθήματος της Κοινωνιολογίας όλο το διδακτικό έτος να αναπτύξετε την άποψη του Δ. Τσαούση: “Κοινωνιολογία είναι μια επιστήμη ελευθερίας” τεκμηριώνοντας την άποψή σας.

Σημείωση: Η εργασία αυτή προϋποθέτει τη συμμετοχή των μαθητών στην διδακτική πράξη. Γι' αυτό καλό είναι ο μαθητής ή η μαθήτρια που θα αναλάβει την εργασία αυτή να αρχίσει την επεξεργασία μετά το τέλος του πρώτου τετραμήνου.